

חלק ב':

כיצד הוצג ומוצג המיתוס על מרד בר כוכבא ודמותו של בר כוכבא לאורך השנים:

מרד בר כוכבא היה מרד של יהודי ארץ ישראל נגד השלטון הרומי בשני סמ' 132-135 לספירה הנוצרית. תחילה הוא היה מוצלח אך בסופו של דבר נחלו היהודים תבוסה קשה. שלוש השנים בהם שלט בר כוכבא היו תקופת העצמאות האחרונה של עם ישראל עד להקמת המדינה על ידי התנועה הציונית.

בחינה של משרד החינוך, אשר מציג חומרים לכל הגילאים, עוסק בשם של מנהיג המרד בשם בן כוזבא, אשר לא מוזכר בתור שם אשר ניתן לו על ידי התלמוד, אלא נכתב שהוא ניתן לו על ידי המתנגדים שלו. המרד שהוא החל בו מתואר בתור מרד הרואי שבו בר כוכבא נאלץ להתמודד עם: "כוחות אלה היו גדולים ורבים מן הכוחות הרומיים שהביאו חורבן לירושלים שבעים שנה קודם לכך" (משרד החינוך). כלומר הכתוב מפאר את מעשי בר כוכבא ומתאר את המלחמה הזו בתור מלחמה בלתי אפשרית שבכל זאת הוא יכול היה לה. הסיבה להפסד של בר כוכבא במרד זה מתוארת בתור סיבה אשר נובעת מעוצמתה של רומא ולא מקבלת החלטות שגויה בצד היהודי. באתר זה אין כל ביקורת על בר כוכבא מבחינת הסיבות שהוא כלל החל במרד, והתוצאות הקשות שהוא הביא לעם ישראל וליהודים ברחבי העולם, לא רק בשלב המרד אלא שנים רבות לאחר אותו המרד(משרד החינוך).

מדריך של ילדים בחטיבות הביניים מתארים את בר כוכבא בתור אדם אשר נדחף למלחמה על ידי חכמים שלא היו מרוצים מדרכו של אדריאנוס. התיאור של המרד בדברים מתואר כך: "היו הצלחות מקומיות אך בסופו של דבר הוא דוכא באכזריות". ראשית, ניתן לראות כי המרד מתואר גם בצורה חיובית למרות שההצלחות המקומיות היו זניחות לעומת תוצאות המרד הכלליות. שנית, ניתן לראות כי נאמר שהמרד דוכא באכזריות ולא שהמורדים הפסיקו בשל שיקולים לא כדאיים שהביאו אותם להתחיל את המרד מלכתחילה. למרות זאת דמותו הכפולה והדו ערכית מתוארת בצורה די מורכבת כאשר גם הביקורת על בר כוכבא מבואת בדברים. מכל מקום אדריאנוס מתואר בתור שליט עריץ אשר למעשה גרם למרד לפרוץ מלכתחילה ובכך הוא אולי עושה עוול לאמת ומצמצם את האחריות של בר כוכבא בנוגע למרד(מדריך למורה, 2017).

למרות זאת מתואר בחומר הלימוד גם נימה ביקורתית אשר מתארת את התוצאות הקשות של המרד ומראה דעות אשר מציעות כי מרד בר כוכבא היה מרד שהיא יותר נזק מאשר תועלת. שירו הנודע של קיפניס אשר מתאר את בר כוכבא כגיבור מוזכר גם כאן אבל גם כאן מתואר במידה ביקורתית כך שהקורא יכול לפקפק במהות הגיבור והאם אכן היה גיבור(מדריך למורה, 2017). זאת בניגוד מוחלט לתיאור של הדברים לגילאים נמוכים יותר מאשר מתארים את בר כוכבא בתור גיבור גרידא(רשת אמי"ת).

בפורטל מורים באינטרנט מופץ דף עבודה ללי"ג בעומר לתיכון אשר משווה בין הסיפור של דניאל ובין בר כוכבא. דמותו של בר כוכבא מתוארת באופן הבא: "כן אחד הגורמים לעוצמתו ולהיקפו של המרד הוא התלכדותו של העם מאחורי מנהיגותו של בר-כוכבא". בתיאור של בר כוכבא מוזכרת המחלוקת בנוגע לתפקוד של בר כוכבא במרד אולם בשל מיעוט המקורות, כך במקור, קשה להגדיר את המרד ואת פועלו של בר כוכבא על רקע המרד ולכן התיאור נשאר לא חד משמעי(מערכי שיעור למחנכי כיתות).

חלק ג':

בהסתמך על כל החומרים שקראתם עד כה (שלב א' ושלב ב') מה לדעתכם היו הסיבות לבנייתו של המיתוס?

היחס כלפי בר כוכבא בעת העתיקה היה מורכב. מצד אחד הוא היה מקובל על רבי עקיבא אך בשל התוצאות הקשות של המרד נס ליחו של בר כוכבא עבור יהודי התקופה. באופן כללי נוכל לומר כי התלמוד הירושלמי היה פרו בר כוכבא לעומת התלמוד הבבלי אשר הסתייג מן המרד ומן התוצאות הקשות שנגרמו בעקבות המרד. מחלוקת זו המשיכה לאפיין את הגישה היהודית כלפי בר כוכבא גם בימי הביניים. עם תחילת התנועה הציונית ביקשו הציונים לחדד את הרגשות הלאומיים. על רקע זה שב הדיון בנוגע לבר כוכבא, כאשר הפעם תיארו אותו בתור לוחם חופש אשר ביקש לשחרר את עמו מן העול הרומאי(רשת אמי"ת).

לפי התפיסה הציונית בר כוכבא הפך להיות לעוד חוליה בשרשרת היסטורית של רצון לעצמאות של העם היהודי. הדבר שירת את הנרטיב הציוני שהיה נדרש אז כדי לגבש את החברה וליצור סולידריות בן פרטיה השונים. יש לזכור כי בעת הקמת המדינה, ולאחר השואה, היו בארץ קבוצות שונות מאוד מבחינה תרבותית וחברתית וההנהגה הציונית נדרשה לטפל בכך. בין השאר היא עשתה זאת על ידי קידוש מיתוסים שונים, בר כוכבא היה אחד מהם. במהלך גיבוש המיתוס מחדש הכשלון של המרד הועלם כמעט לגמרי. התנועה הציונית פיתחה את מיתוס לג בעומר, שנועד לציין את סופה של מגפה שפגעה קשה בתלמידיו של רבי עקיבא.

מיתוס לג בעומר חבר למיתוס של בר כוכבא ויחד נוצר נרטיב אשר נועד לשרת את סיפור החירות
הלאומית של התנועה הציונית והעם היהודי. מנהג הדלקת המדורות הפך להיות זכר למורדים אשר